

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" " " " . fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" " " " . fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznani se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 20.

V Mariboru 19. maja 1870.

Tečaj IV.

Slovinci pazite!

Tri leta so sedeli na Dunaju Nemci s Slavjani v državem zboru, pa kako? Ošabni Nemci so praznovali vsak dan svoj god, drugim je bilo kot strežajem le za polno mizo skrbeti. Zategadel so Slovenci, Poljaki — Čebovi ni bilo tamo — in še neki drugi Slovani državnemu zboru hrbet pokazali in se domu podali. Tako je nemška vlada padla in novo ministerstvo bo državni zbor in deželne zbornice razpustilo. Bliža se tedaj važen čas nove volitve. Mi bomo le Slovence volili. Mi Slovenci ne bomo tako abotni, da bi Nemškutarje volili in tako Nemcem v prid delali. Mi smo vero in narodnost od naših očakov prejeli in hočemo jo hraniti in svojim vnukom zapustiti. Nemški liberali, nemškutarji, kateri v kancelijah, mestih in trgih tičijo in čepijo, nam hočejo obe vzeti. Zategadel psujejo slovenske narodne duhovne, da bi kmet brez voditelja bil, bi ga lože prevarili in mu narodnost vzeli. Nočemo se od naših duhovnov ločiti in tirjamo od naših zastopnikov, da našo vero in narodnost branijo. Ker kmet svojih mož ne pozna, bodo narodnjaki ustanovili v Mariboru glavni volilni odbor in v vsakem volilnem okraju volilni odsek. Ti odbori bodo one može izvedeli in priporočili, ktere naj volite. Enojna in glavna vodba in voditelji morajo biti, ktere morate poslušati, sicer cela armada razpade. Tako povsod pred volitvami delajo. V Mariboru izhajata dva časopisa, „Slov. Narod“ in „Slov. Gospodar.“ V teh bote v kratkem več o tem brali. V vsaki fari se ti listi najdejo. Vse, kateri te liste imajo, prosimo, naj jih drugim brati dajo — posebno v krčme.

Opominjamo in prosimo vse vrle narodnjake, naj se krepko na uoge postavijo, ker gre za našo milo domovino. Nočemo in ne bomo se nikdar več umeknoli tujcem in nemškutarjem, temuč s vsemi močmi delali do tega, da zmagajo Slovenci! Pozor tedaj vrli slovenski narodnjaki, in delajte že zdaj do tega, da bode zmaga Slovincem gotova!

Tominski tabor.

Pri prvem letošnjem slovenskem taboru 1. maja v Tominu so govorili o prav važnih točkah ti-le gospodje: Dr. Lavrič je s primernim govorom naznanil začetek tabora, v katerem je povdarjal važnost sedajnih časov, in kako da je treba Slovincem svoj glas povzdignoti in tirjati vse pravice, ki jim grejo. Če hoče sedajno ministerstvo mir napraviti med narodi, da je potrebno, da se vsem narodom njihove pravice za trdno zagotovijo. Na koncu govora reče, naj si taboriti izvolijo predsednika taborovega. Vsi taboriti so potem soglasno izvolili g. dr. Lavriča za predsednika, ki se je prav srčno zahvalil za izkazano čast in dal prvo besedo g. R. Mianij-u. Mladi zagovornik Slovenije je Tominsk domačinec in zdaj e. k. avskultant pri okrožni sodnji v Gorici. Govoril je prav navdušeno, čeravno prvokrat na javnem odru, in prav temeljito razvijal potrebo in koristi zedinjenja vseh Slovincov, in h koncu vsem slovenskim poslancem prav gorko do srca govoril, da se mora pred vsem drugim in pri vsaki priložnosti zahtevati zedinjenje vseh Slovincov, kajti brez tega ni življenja in narodnega razvoja in tudi ni obstanka za Slovence. Rezolucija „zjedinjenje vseh Slovincov“ se je potem enoglasno in z velikim navdušenjem sprejela.

Drugo točko, „naj se Predilska železnica do Trsta brez odloga izpelje“, je prav tehtno zagovarjal g. deželni poslanec dr. Žigon. Železnico predilsko so taboriti enoglasno zahtevali. Oče Doljak, vrli Solkanski župan je prav ostro grajal slabo državno gospodarstvo v Avstriji, posebno se je budoval nad nekterimi premastnimi plačami, ktere dobivajo avstrijski poslanci na zvnajnih dvorih, nad neprimernimi pokojninami ki se dajajo ministrom že po 2letnem službovanju, potem generalom in drugim vojaškim poveljnikom in višim uradnikom. Grajal je, da vojaščina požre preveč denarja, ker si vsak nov minister kako drugo novo obleko in vojaško pripravo zmisli, in ker je sploh v mirnih časih preveč vojakov na nogah, kar ne stane samo dosti, temoč tudi kmetijstvu in obrtnstvu se utegnejo najboljše moči in potem takem posestnika in obrtnika na dve strani tlačiti, da si ne more pri neprimerno visokih davkih in pri pomanjkanju delavnih moči nikakor pomagati. Dalje razlaga, kako se vsled novih liberalnih postav državnim oblastnjam opravila čedalje bolj manjšajo in županstvom, deželnim odborom, šolskim svetovalstvom in okrajnim odborom nalagajo, da pa so pri vsem tem še vse cesarske oblastnije ostale, ki toliko stroškov prizadevajo kakor poprej, novo ustanovljene oblastnije še jih celo vekšajo in zraven državnih še druge davke nakladajo. Poprej je imel samo presv. cesar pravico davke nakladati, zdaj jo deli z ljudstvom, ki to nalogo po svojih poslancih opravlja, Zato je neobhodno potrebno, da pazimo pri volitvah, kake može si izvolimo, namreč zmožne, rodoljubne in značajne može, katerim je duševni in materijelni blagor ljudstva v resnici na srečo. Konečno priporočila zloženost in edinost pri volitvah. Potem se je enoglasno sprejela rezolucija: „Naj se državno gospodarstvo tako uredi, da se bodo javni davki, kolikor je mogoče, zniževali ali saj ne od leta do leta povečavali“.

Za Doljakom je govoril dr. Tonkli in v izvrstnem govoru priporočal Srazredno meščansko šolo v Tominu. Rekel je: Mi Slovenci imamo sicer izvrstne duhovne, pravoznane, inžinirje, imamo prav marljive in delavne kmete in za izboljšanje kmetijstva kmetijsko šolo v Gorici, ktera bode veliko koristila, ako se bodejo v njo pošiljali sini za kmetijstvo namenjeni. Kar pa se tiče mestjanskega stanu, kateri bi imel bivati v trgovih in mestih, tega pogrešamo skorej popolnoma, ker tudi v naših trgih stanujejo večinoma le kmetovalci. To prihaja od tod, ker je domače rokodelstvo in trgovstvo še na najnižji stopnji in ker še obrtnijstvo skorej popolnoma spi. Poglavitni vzrok temu pa je pomanjkanje obrtnijskih šol. Zboljšati in pomnožiti domače rokodelstvo in obrtnijstvo in trgovstvo pa imajo nalogo meščanske šole. Navedal je govornik potem, kaj se vse koristnega uči v meščanskih šolah, in reče, kdor tako šolo dobro izvrši, je pripraven za rokodelstvo, kupčijstvo in obrtnijstvo sploh. Pravi dalje, kako je potrebno da se v meščanski šoli tudi učijo tuji jeziki, n. pr. nemški, laški itd., ktere bi posebno vsak obrtnik znati moral. Meščanska šola nam bode tedaj zboljšala domače rokodelstvo, nam bode pomnožila domačo trgovino in k temu pripomogla, da se oživi tudi obrtnijstvo. Ako pa to dosežemo, ne bode treba toliko tuje robe kupovati in dopeljevati, temoč mogoče se bo domače pridelke iznašati in izvažati in s tem pride denar v deželo, in denar stori in množi blagostanje. O tem istem predmetu je govoril tudi prav izvrstno in popularno g. Rutar, župnik iz Volč. Ljudstvo

je oba govornika prav z veseljem poslušalo in z mnogimi „živeli!“ večkrat pozdravilo in k slednjemu resolucijo soglasno sprejelo.

O §. 19 je govoril dež. uradnik E. Klavžar in sicer prav temeljito in dobro premišljeno. Tudi to točko je ljudstvo soglasno sprejelo. Dr. Lavrič se je zahvalil taboritom za redno, moško obnašanje in je opominjal Slovence k zločnosti, delovanju in napredovanju in sklenol ta lep tabor: Bog živi Slovenijo! Bog živi in obrani našega vojvoda in cesarja! Gromoviti „Živeli“ in „Slava“ je donela po celem taborišču in proti snežni glavi mogočnega Krna, kateri se je ravno v večernem solncu lepo svetil.

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Cepivni vosek.

Cepivni vosek se dober kup pri medarju ali lectarju kupi, ali pa še boljši je, si ga doma narediti, tako le: vzame se rumenega voska in toliko čiste smole, zraven tudi toliko terpentina, k temu še se na en funt, to je, če vse te tri reči en funt tehtajo, en lot loja ali masti pridene, da se vse vkup na žrjavici stopi, potem se v mrzlo vodo v skledo vlije, in z rokami štručice naredijo. Kdor noče loja ali masti pridjati, naj vzame več voska. Z mastjo se tudi drevesa mažejo, da jih zajci ne ogledajo, kakor se priporoča; in torej ni škodljivo. Tudi Francozi iz smole in ribje masti tak cepivni vosek delajo.

Ali pa vzemi pol funta smole in tri lote vinskega cveta, stopi oboje na žrjavici, potem pa v kako posodo to mažo spravi, in jo dobro zadelay. Ta maža je za vsako rabo pri sadnem drevju.

Maža za drevesne rane.

I.

Vzame se apna, kravjeka in ilovce vsakega enako, in malo trpentina vmes. Vse to se mora dobro pregnjati, in s tem se pomažejo rane pri velikih drevesih, kdar se veje odrežejo ali odžagajo, zakaj odsekati jih ne gre, da se še večje rane ne naredijo.

II.

Vzemi apna, kravjeka in mastne ilovce, vsakega enako, zraven je tudi dobro čiste smole in živinske dlake nekoliko djati. Vse to dobro vgnjeti in premešaj; tudi ta maža velja za rane velikih dreves.

III.

Vzemi kravjeka in volovske krvi, obojega enako. Po tem suhega apna od starih zidov in pepela iz lesa, spet obojega enako, tako da je tega obojega vkup pol toliko, kakor unih prvih reči. Temu se primeša še en del svisča iz potokov. Suhe reči se drobno stolčejo, skozi sito presejejo, in potem se vse vkup pridno zgnjete. S tem mazilom se drevesne rane tanko pomažejo, po vrhu pa se s prahom iz 6 delov lesenega pepela in 1 dela sožganih kosti ali pa krajde zmešanim ogladi. To pa je treba v suhem vremenu storiti, da se mazilo posuši in ne odmoči. Pri večjih ranah je taka maža čuda dobra; da se pa dalj časa brani, jo je treba včas z živinsko scavnico oblivati.

IV.

Tudi sam kravjek in ilovca, vsakega pol, je za manjše rane dobro mazilo; da rane ne razpokajo, natečejo in potem trohneti drevo ne začneta; za to jih gre pomazati. Manjše rane tik debela storjene, kadar se ktera veja odreže, ali jo drevo na kak drug način dobi, če se z enim ali drugim mazilom zamažejo, ki so zgoraj navedene, se celo zarastejo.

Kako se drevesa cepijo.

Že poprej je povedano, da se sadje že s tem žlahni, če se sadno drevje presaja, skrbno trebi, okopuje, obrezuje in gnoji. Vendar se naj žlahniši sad s cepljenjem pridela. Cepiti se veli: nežlahno deblo z mladiko ali popkom žlahnega drevesa tako sklenoti in zvezati, da žlahni cep ali po-

pek v vrhove zraste in žlahni sad svojega plemena rodi. Da se to doseže, je treba skrbeti, da se lub divjaka ali nežlahnega debela z lubom žlahnega cepa, to je, obojega zelene kože tako sprimate, da drevji sok v nasajeni cep lahko gre; to pa stori, da se oboje vkup zraste, naj se cepi z nakladom ali prilepljenjem, ali z nasadom, ali v sklad, ali v zavezo, ali v žlep, ali s popkom, ali za kožo itd. Ker je mnogo mnogo načinov cepljenja; poglavitna reč o tem pa je ta, da se lub z lubom ali koža s kožo sprime, ker brez tega ne bo nobeno cepljenje obstalo. (Dalje pr.)

Kako imamo obrezati mlado drevo pri presajenju.

Navadno je, ko presadimo drevo, da mu nekoliko prirežemo korenine in vrh. Pri jesenskem presajenju se drevsom le korenine prirežejo, vrhne mladike pa še le spomladi, ko začno drevesa muzgo gnati.

Pri spomladanskem presajenju ne porežemo koj korenine in mladike. Namen in vzrok tega, da v jeseni ne porežemo mladike, je v tem, da prirezana mladika lahko v hudi zimi za eno ali dva očesa pozebe in se potem lahko posuši, kar pa spomladi ni se bati.

Vedno imamo paziti, da so korenine in vrh drevesa v pravi primeri, to je, da če je korenina močna, tudi je lahko vrh močen, da so mladike bolj dolge, če je pa korenina revna, le slaba, se morajo ravno tako mladike močno prikrajšati, ker slabotna korenina ne bi bila v stanu, potrebni živež dovaževati tako razprostrtemu vrhu z mnogimi mladikami in treba je toraj le nektare, n. pr. tri mladike pustiti, ktere prikrajšamo na 4 očesa.

Če ima drevo le eno močno ali tako imenovano srčno korenino brez postranskih koreninic, tako so ne prerezavajo, le če je pri presajenju s kopanjem nekoliko ranjena, se gladko prireže.

Nekteri vertuarji povežejo tako korenino s trakom in sicer krogasto in ga nategnejo močno, da v kožo vreže. To prisili korenino, da ona na vsakem kuščarju traka napravi otok iz katerega mnogo majhnih koreninic požene, in to, ker se korenina dobro razprostre, pospešuje rast drevesa.

Če ima drevo srčno korenino in mnogo stranskih koreninic, je treba srčno korenino prirezati na 4—5 palcev druge stranske pa na 6—8 palcev; in vsi poškodovani deli korenine se morejo odstraniti.

Vedno more sadjorejec dobro vse to premisliti, ko presaja drevesca, in ravno tako mora razsoditi, kaki vrh naj bo imelo drevo. Če ima drevesce, ktero presajamo, vrh, ki ima mnogo mladik, treba je vse tiste mladike odstraniti, ki niso pripravne storiti lep vrh drevesu, in 3 ali 4 najlepše in pripravnije mladike pustimo, in ena med temi naj je, če mogoče, ravno v sredi med unimi tremi, in ta, ktera je v sredi se prikrajša ali prireže na 6—7 očes uni pa na štiri.

Vidimo torej, da pri presajenju drevesc lahko tako vrh prirežemo, kakor želimo, da bi potem drevo imelo vrh in podobo. Vedno pa naj bode priporočeno, kar bomo obrezovali, da od spojed gori prirezujemo da bo rana od dežja in solnca obrnjena in se ložej zaceli. Prav koristno in potrebno je, rane vselej z voskom zamazati.

Ker je včasih tudi že veliko drevo treba presaditi, opomnimo, da to naj se stori po zimi, ko je zemlja zmrzla, da se prst z koreninami prenese, pa veje moramo mu prav močno prikrajšati in jih moremo v pravo primero z korenino staviti.

Slednjič omenimo, da če oreh presajamo, mu moramo stranske veje odrezati, nikoli pa mu ne smemo vrhno mladiko prikrajšati, ker tista rana se mu ne zaceli zavoljo velikega stržena in začne potem les se sušiti. („Gosp. list.“)

Dopisi.

Iz Maribora dné 17. maja. Danes popoldne ob treh se je sošlo v tukajšni čitalnici više 30 štajarskih rodoljubov iz vseh strani slovenskega Štajarja. Namen shoda je bil, da bi se pogovorili zastran programa, kateri bi se naj predložil kandidatom za poslanstvo in katerega bi se po tem naj držali slovenski poslanci. Za predsednika je bil soglasno izvoljen dr. Kočevár, in za perovodja dr. Rapoc. — Dr. Sernec, kteremu je že bilo prej rečeno, da naj sestavi programov načrt, kar je bil tudi prevzel in izvršil, je bral